ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 10ης Απριλίου 2003 *

Στην υπόθεση Τ-195/00,

Travelex Global and Financial Services Ltd, πρώην Thomas Cook Group Ltd, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο),

Interpayment Services Ltd, με έδρα το Λονδίνο,

εκπροσωπούμενες από τους C. Delcorde και D. Alexander, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

ενάγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από την K. Banks, επικουρούμενη από τον R. Z. Swift, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγόμενης,

που έχει ως αντικείμενο αγωγή αποζημιώσεως με την οποία ζητείται η επανόρθωση της ζημίας που υπέστησαν οι ενάγουσες λόγω της εκ μέρους της Επιτροπής καθιερώσεως, χρησιμοποιήσεως και προωθήσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ, το οποίο είναι κατ' αυτές ουσιαστικά πανομοιότυπο με ένα γραφικό σήμα που έχουν καταχωρίσει οι ενάγουσες,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. D. Cooke, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas και P. Lindh, δικαστές,

γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 20ής Ιουνίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

1 Η Thomas Cook Group Ltd (η οποία κατέστη η Travelex Global and Financial Services Ltd) (στο εξής: Thomas Cook) και η θυγατρική της, Interpayment Services Ltd (στο εξής: ISL), είναι δύο εταιρίες αγγλικού δικαίου οι οποίες ασκούν τις δραστηριότητές τους στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, των διεθνών ταξιδίων και των διεθνών ταξιδιωτικών υπηρεσιών. Η ISL ασκεί τις δραστηριότητές της μέσω χρηματοοικονομικών οργανισμών και ταξιδιωτικών πρακτορείων που διανέμουν και πωλούν τις ταξιδιωτικές επιταγές της στους τελικούς χρήστες με τους οποίους η ISL δεν συναλλάσσεται άμεσα.

2 Εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η ISL καταχώρισε ένα σήμα που περιέχει ένα εικονιστικό σημείο, το 1991 στην Ιταλία, το 1992 στη Γερμανία, στην Ισπανία και στη Σουηδία, καθώς και το 1993 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το εικονιστικό σημείο του σήματος της ISL αποτελείται από ένα «C» ή ένα ημικύκλιο που τέμνεται οριζόντια στο μέσον του από δύο παράλληλες και καμπύλες γραμμές.

Το εικονιστικό σημείο της ISL

3 Η καταχώριση των σημάτων αυτών πραγματοποιήθηκε για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που υπάγονται στις κλάσεις 16 και 36 κατά την έννοια του διακανονισμού της Νίκαιας σχετικά με την κατάταξη των προϊόντων και των υπηρεσιών για την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως αυτός έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, και τα οποία αντιστοιχούν, για τις δύο αυτές κλάσεις, στην ακόλουθη περιγραφή:

— κλάση 16: «Επιταγές, ταξιδιωτικές επιταγές, κάρτες δυνάμενες να χρησιμοποιηθούν ως πιστωτικές κάρτες, έντυπες εκδόσεις»·

— κλάση 36: «Τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες».

4 Κατά τις ενάγουσες, το εικονιστικό σημείο της ISL δεν εμφαίνεται στις ταξιδιωτικές επιταγές τις οποίες αυτή διαθέτει στο εμπόριο, αλλά χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών της ISL με τους εμπορικούς ενδιαμέσους της. Οι ενάγουσες παρέσχον διάφορα παραδείγματα εντύπων με προορισμό τους ενδιαμέσους αυτούς, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, διάφορα ανακοινωθέντα, μια σύμβαση, δείγματα επιστολοχάρτου.

5 Το επίσημο σύμβολο του ευρώ σχεδιάστηκε από τις υπηρεσίες της Επιτροπής το 1996 ενόψει της θεσπίσεως του ευρώ. Η Επιτροπή αποφάσισε ότι το νέο νόμισμα έπρεπε να έχει το επίσημο σύμβολό του, προκειμένου να του δοθεί, σε πολιτικό επίπεδο, συμβολική αξία και προκειμένου να διευκολυνθεί η διάκρισή του από άλλα νομίσματα. Το επίσημο νόμισμα του ευρώ παρουσιάστηκε στους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών και στον Τύπο, κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου στις 13 και 14 Δεκεμβρίου 1996.

6 Οι δικηγόροι της Thomas Cook απέστειλαν το από 8 Σεπτεμβρίου 1998 έγγραφο στην Επιτροπή. Το έγγραφο αυτό αναφέρει μεταξύ άλλων τα εξής:

«Η Interpayment Services Ltd, θυγατρική της Thomas Cook, είναι κύριος του συμβόλου και του σήματος INTERPAYMENT, το οποίο έχει κατατεθεί σε 25 χώρες, μεταξύ των οποίων ορισμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, για τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Οι πρώτες καταχωρίσεις των σημάτων αυτών ανάγονται στο 1989. Δείγμα του κατατεθέντος συμβόλου, δίπλα από το σύμβολο του ευρώ που προτείνει η Επιτροπή, επισυνάπτεται στο παράρτημα. Μπορείτε να διαπιστώσετε ότι το προταθέν από την Επιτροπή σύμβολο είναι σχεδόν πανομοιότυπο με το σύμβολο της Thomas Cook.

Η προώθηση του συμβόλου του ευρώ από την Επιτροπή προσβάλλει τα δικαιώματα κυριότητας της Thomas Cook επί του σήματος και θίγει την αξία αυτού του άυλου στοιχείου του ενεργητικού. Έχουμε την τιμή να ζητήσουμε την πραγματοποίηση συσκέψεως με τις υπηρεσίες σας, όποτε αυτό σας είναι εφικτό, για να συζητήσουμε σχετικώς.»

7 Με έγγραφο της 23ης Σεπτεμβρίου 1998, η Επιτροπή απάντησε στο ως άνω έγγραφο της 8ης Σεπτεμβρίου 1998, ως εξής:

«Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή δεν επιδιώκει κανένα εμπορικό σκοπό με τη χρήση του συμβόλου του ευρώ.

Από τα έγγραφα που μας διαβιβάσατε προκύπτει ότι το σύμβολο του ευρώ διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από το σύμβολο που χρησιμοποιεί η Thomas Cook, καθόσον το τελευταίο αυτό σύμβολο δεν περιλαμβάνει δύο οριζόντιες γραμμές και ομοιάζει περισσότερο με το γράμμα "C" απ' ό,τι με το γράμμα "E".

Στον βαθμό που η άποψή μας είναι ότι η χρήση του συμβόλου του ευρώ δεν προσβάλλει κανένα δικαίωμα κυριότητας της Thomas Cook επί του σήματος, παρέλκει η πραγματοποίηση συσκέψεως προκειμένου να συζητηθεί το σχετικό θέμα.»

8 Οι δικηγόροι της Thomas Cook και η Επιτροπή αντάλλαξαν διάφορα έγγραφα μεταξύ της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 και της 13ης Απριλίου 1999, με τα οποία ενέμειναν στις αντίστοιχες θέσεις τους.

9 Ουδεμία σύσκεψη πραγματοποιήθηκε μεταξύ των εναγουσών και της Επιτροπής.

Διαδικασία

10 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 26 Ιουλίου 2000, οι ενάγουσες άσκησαν την παρούσα αγωγή.

11 Η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 8 Ιουνίου 2001.

12 Με έγγραφο της 24ης Ιουλίου 2001, που απηύθυναν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, οι ενάγουσες, αφενός, ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή είχε προβάλει δύο νέους ισχυρισμούς με το υπόμνημα ανταπαντήσεως και, αφετέρου, ζήτησαν να διορθωθεί το σφάλμα παραπομπής σε ένα παράρτημα που περιλαμβάνεται στα έγγραφά τους.

13 Με έγγραφο της 25ης Οκτωβρίου 2001, που απηύθυνε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή αντιτάχθηκε στους ισχυρισμούς και στο αίτημα που υπέβαλαν οι ενάγουσες με το έγγραφό τους της 24ης Ιουλίου 2001.

14 Η Γραμματεία του Πρωτοδικείου, με έγγραφα της 8ης Αυγούστου και της 16ης Νοεμβρίου 2001, πληροφόρησε τους διαδίκους ότι τα δύο προαναφερθέντα έγγραφα είχαν τοποθετηθεί στη δικογραφία, ότι θα είχαν τη δυνατότητα να επανέλθουν στα σημεία αυτά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση και ότι το Πρωτοδικείο θα αποφαινόταν επί των αιτημάτων τους σε μεταγενέστερο χρόνο.

15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα), αφενός, αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας και, αφετέρου, κάλεσε τους διαδίκους να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα και πληροφοριακά στοιχεία πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η Επιτροπή κλήθηκε, μεταξύ άλλων, να σχολιάσει τη διόρθωση που επέφεραν οι ενάγουσες με το έγγραφό τους της 24ης Ιουλίου 2001 σχετικά με μια παραπομπή σε ένα παράρτημα. Οι διάδικοι ικανοποίησαν τα αιτήματα αυτά εντός της προθεσμίας που τους είχε ταχθεί.

16 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 20ής Ιουνίου 2002.

17 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι διάδικοι συμφώνησαν ότι, στο πλαίσιο της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να κριθεί μόνον η ύπαρξη ευθύνης της Επιτροπής, χωρίς να είναι, εν πάση περιπτώσει, σκόπιμο να υπάρξει στο στάδιο αυτό χρηματικός υπολογισμός ενδεχομένης ζημίας.

Αιτήματα των διαδίκων

18 Οι ενάγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να τους καταβάλει το ποσό των 25,5 εκατομμυρίων λιρών στερλινών (GBP), πλέον τόκων προς 6 % ετησίως από την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως,

— να καταδικάσει την εναγομένη στα δικαστικά έξοδα.

19 Η εναγομένη ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει, αφενός, απαράδεκτο τον ισχυρισμό των εναγουσών που αφορά την προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος και, στον βαθμό που ο ισχυρισμός τους περί προσβολής των δικαιωμάτων επί του σήματος είναι βάσιμος, να κρίνει απαράδεκτες τις αιτιάσεις των εναγουσών, αφενός, με το ότι παρανόμως δεν ελήφθησαν υπόψη τα δικαιώματά τους και, αφετέρου, σχετικά με την απαλλοτρίωση,

— κατά τα λοιπά, να απορρίψει την αγωγή ως αβάσιμη,

— να καταδικάσει τις ενάγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

20 Η Επιτροπή, χωρίς να προβάλει τυπικώς ένσταση απαραδέκτου βάσει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός και οι αιτιάσεις των εναγουσών που αφορούν προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος είναι απαράδεκτοι κατ' εφαρμογήν του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

21 Περαιτέρω, οι ενάγουσες ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή προέβαλε δύο νέους ισχυρισμούς με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, οι οποίοι είναι απαράδεκτοι. Ανέφεραν επίσης ότι διέπραξαν ένα σφάλμα παραπομπής σε ένα παράρτημα της αγωγής. Η Επιτροπή υποστήριξε ότι δεν προέβαλε νέους ισχυρισμούς με το υπόμνημα ανταπαντήσεως και ότι αντιτασσόταν στο παραδεκτό της διορθώσεως την οποία επέφεραν οι ενάγουσες όσον αφορά μια παραπομπή σε παράρτημα της αγωγής.

22 Πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα αυτά.

Επί του παραδεκτού του ισχυρισμού και των αιτιάσεων που αφορούν προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος

23 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το δικόγραφο της προσφυγής ή της αγωγής που κατατίθεται στο Πρωτοδικείο πρέπει να περιέχει συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση και ότι οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να εκτίθενται με επαρκή ακρίβεια όσον αφορά, ιδίως, τους κανόνες δικαίου των οποίων γίνεται επίκληση.

24 Ενώ όμως η προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος σχετικά με εθνικά σήματα εμπίπτει στο δίκαιο των σημάτων των οικείων κρατών, οι ενάγουσες δεν ανέφεραν ποια είναι τα εθνικά σήματα και οι εθνικές διατάξεις που σχετίζονται ενδεχομένως με τη συγκεκριμένη υπόθεση. Η μοναδική νομική βάση την οποία επικαλέστηκαν οι ενάγουσες προς στήριξη του ισχυρισμού τους σχετικά με την προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος είναι το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1, στο εξής: πρώτη οδηγία περί σημάτων).

25 Η Επιτροπή, με βάση τα προεκτεθέντα και θεωρώντας ότι δεν είναι υποχρεωμένη να προβεί στις αναγκαίες έρευνες για τον προσδιορισμό των σχετικών δικαιωμάτων επί του σήματος, φρονεί ότι δεν μπορεί να αποφανθεί οριστικά επί της αγωγής. Κατά συνέπεια, φρονεί ότι πρέπει να κριθούν απαράδεκτοι οι ισχυρισμοί των εναγουσών που αφορούν, αφενός, προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος και, αφετέρου, παραβίαση των γενικών αρχών του δικαίου και απαλλοτρίωση, στον βαθμό που οι τελευταίοι αυτοί ισχυρισμοί στηρίζονται στον ισχυρισμό περί προσβολής των δικαιωμάτων επί του σήματος.

26 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της προσφυγής ή της αγωγής πρέπει να αναφέρει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των προβαλλομένων ισχυρισμών. Η ένδειξη αυτή πρέπει να είναι αρκούντως σαφής και ακριβής ώστε να μπορεί ο αντίδικος να προετοιμάσει την άμυνά του και το Πρωτοδικείο να αποφανθεί επί της προσφυγής ή της αγωγής, ενδεχομένως, χωρίς πρόσθετα στοιχεία. Για να εξασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης είναι απαραίτητο, για να είναι παραδεκτή η προσφυγή ή η αγωγή, τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία επί των οποιών στηρίζεται να προκύπτουν τουλάχιστον συνοπτικά, αλλά κατά τρόπο συνεκτικό και κατανοητό, από το ίδιο το δικόγραφο (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Ιανουαρίου 1998, Τ-113/96, Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-125, σκέψη 29).

27 Για να πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, το δικόγραφο με το οποίο ζητείται η αποκατάσταση ζημιών που προκάλεσε κοινοτικό όργανο πρέπει να περιλαμβάνει τα

στοιχεία που καθιστούν δυνατή την εξατομίκευση της συμπεριφοράς που ο ενάγων προσάπτει στο όργανο, τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς και της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη, καθώς και τον προσδιορισμό του χαρακτήρα και της εκτάσεως της ζημίας αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 30).

28 Εν προκειμένω όμως το δικόγραφο της αγωγής πληροί τις ελάχιστες αυτές προϋποθέσεις όσον αφορά τον ισχυρισμό και τις αιτιάσεις που αφορούν προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος. Συγκεκριμένα, από τα δικόγραφα που κατέθεσαν οι ενάγουσες προκύπτει ότι αποσκοπούν στη θεμελίωση της ευθύνης της Κοινότητας προκειμένου να επιτύχουν την επανόρθωση της προβαλλομένης ζημίας, ήτοι της απώλειας της ουσιώδους λειτουργίας και της αξίας του σήματος της ISL. Η ζημία αυτή, την οποία ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω της καθιερώσεως και της χρησιμοποιήσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ, μπορεί, κατά τις ενάγουσες, να καταλογιστεί στην Επιτροπή. Η Επιτροπή προκάλεσε, κατ' αυτές, την προβαλλομένη ζημία, μη σεβόμενη, ιδίως, τα δικαιώματα επί του σήματος που η ISL κατέχει ως προς το εικονιστικό σημείο της, όπως τα δικαιώματα αυτά ορίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων.

29 Το δικόγραφο της αγωγής περιέχει συνεπώς, αντίθετα προς τον ισχυρισμό της Επιτροπής, διευκρινίσεις τυπικά επαρκείς όσον αφορά τη νομική θεμελίωση του αιτήματος σχετικά με την προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος, οπότε ο ισχυρισμός αυτός περί απαραδέκτου δεν είναι βάσιμος.

30 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επιχείρημα της Επιτροπής ότι οι ενάγουσες έπρεπε να είχαν επικαλεστεί τις διατάξεις των σχετικών εν προκειμένω εθνικών δικαίων αφορά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για τη θεμελίωση της ευθύνης της Κοινότητας και δεν εμπίπτει συνεπώς στην εξέταση του παραδεκτού. Η εξέταση του επιχειρήματος αυτού συνδέεται συνεπώς με την εξέταση της ουσίας της διαφοράς.

Επί του παραδεκτού των δύο φερομένων ως νέων ισχυρισμών που προέβαλε η Επιτροπή με το υπόμνημα ανταπαντήσεως

31 Οι ενάγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι απάντησε στους ισχυρισμούς που αφορούν παραβίαση των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, απαλλοτρίωση και παραβίαση της ισότητας έναντι των δημοσίων βαρών μόνο κατά το στάδιο του υπομνήματος ανταπαντήσεως, ενώ θα έπρεπε να το είχε πράξει κατά το στάδιο του υπομνήματος αντικρούσεως, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να απαντήσουν στην επιχειρηματολογία αυτή με το υπόμνημα απαντήσεως.

32 Οι ενάγουσες προσάπτουν επίσης στην Επιτροπή ότι προέβαλε, για πρώτη φορά, το επιχείρημα σχετικά με τη «διάλυση» του σήματος της ISL με το υπόμνημα ανταπαντήσεως.

33 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 48, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν οι ισχυρισμοί αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

34 Συναφώς, έχει εξάλλου κριθεί ότι ο ισχυρισμός που αποτελεί ανάπτυξη λόγου που προβλήθηκε προηγουμένως, άμεσα ή έμμεσα, και συνδέεται στενά με τον λόγο αυτό πρέπει να κρίνεται παραδεκτός (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Οκτωβρίου 2000, Τ-154/98, Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3453, σκέψη 42).

35 Όσον αφορά, πρώτον, τον ισχυρισμό που αφορά παραβίαση της ισότητας έναντι των δημοσίων βαρών, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή απάντησε στον ισχυρισμό αυτό στο τμήμα C του υπομνήματος αντικρούσεως, που τιτλοφορείται «ευθύνη λόγω νόμιμης πράξεως».

36 Σχετικά, δεύτερον, με τους ισχυρισμούς που αφορούν, αφενός, παραβίαση των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου και, αφετέρου, απαλλοτρίωση, η Επιτροπή ανέφερε, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι εκάστη των προβαλλομένων αυτών παρανομιών στηρίζεται στον ισχυρισμό των εναγουσών ότι η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμα επί του σήματος της ISL ή/και επέδειξε αμέλεια μη προβαίνοντας σε έρευνα περί της υπάρξεως προγενέστερου σήματος προτού καθιερώσει το επίσημο σύμβολο του ευρώ. Κατά την Επιτροπή, η ανάλυση αυτή των επιχειρημάτων των εναγουσών αποτελεί επίσης αναπόφευκτη συνέπεια του γεγονότος ότι το δικαίωμα επί του σήματος ορίζει το πεδίο εφαρμογής των κεκτημένων δικαιωμάτων και τα όρια της πνευματικής ιδιοκτησίας της οποίας η ISL φέρεται ότι υπέστη απαλλοτρίωση.

37 Η Επιτροπή αναφέρει εν συνεχεία ότι, στη συνέχεια της εκθέσεώς της, θα αποδείξει ότι δεν έχει προσβληθεί κανένα δικαίωμα επί σήματος, που να αφορά έγκυρο σήμα, και ότι η απουσία ερευνών για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος δεν αποτελεί ένδειξη αμέλειας.

38 Επομένως, προκύπτει ότι η Επιτροπή, όπως ισχυρίστηκε, θεώρησε ότι το βάσιμο των ισχυρισμών αυτών συνδέεται με τον ισχυρισμό που αφορά προσβολή των δικαιωμάτων που η ISL κατέχει επί του σήματός της.

39 Όσον αφορά τα δύο αυτά πρώτα επιχειρήματα της Επιτροπής, οι ενάγουσες δεν μπορούν εγκύρως να αμφισβητήσουν, κατά το στάδιο της εξετάσεως του παραδεκτού, τον τρόπο που επέλεξε η Επιτροπή να οργανώσει τα επιχειρήματά της απαντώντας στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι ενάγουσες.

40 Όσον αφορά, τρίτον, τον ισχυρισμό των εναγουσών ότι η Επιτροπή προέβαλε, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, ένα νέο επιχείρημα σχετικό με τη «διάλυση» του σήματος της ISL, από το υπόμνημα ανταπαντήσεως προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή έκρινε αναγκαίο να ασχοληθεί με το πρόβλημα της «διαλύσεως» του σήματος της ISL προκειμένου να απαντήσει στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι ενάγουσες με το υπόμνημα απαντήσεως (σημείο 21).

41 Επομένως, ομοίως οι ενάγουσες δεν μπορούν, κατά το στάδιο της εξετάσεως του παραδεκτού, να αμφισβητήσουν την εκ μέρους της Επιτροπής νομική ανάλυση των επιχειρημάτων τους, η οποία είναι ενδεχομένως διαφορετική από τη δική τους.

42 Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάστηκε εν προκειμένω η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, καθόσον οι ενάγουσες είχαν τη δυνατότητα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να επανέλθουν στα υποτιθέμενα νέα επιχειρήματα τα οποία προέβαλε η Επιτροπή με το υπόμνημα ανταπαντήσεως.

43 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθούν οι ισχυρισμοί των εναγουσών σχετικά με το ότι η Επιτροπή προέβαλε νέους ισχυρισμούς με το υπόμνημα ανταπαντήσεως.

Επί του παραδεκτού της διορθώσεως της παρατιθεμένης στην αγωγή αναφοράς σε παράρτημα

44 Με το από 24 Ιουλίου 2001 έγγραφό τους, οι ενάγουσες επισήμαναν ότι είχαν διαπράξει σφάλμα αναφοράς σε ένα από τα παραρτήματα του υπομνήματός τους. Υποστήριξαν συγκεκριμένα με τα δικόγραφά τους ότι το σήμα της ISL, το οποίο συνίσταται από το εικονιστικό σημείο του και μόνον, είχε καταχωριστεί σε διάφορα κράτη μέλη. Ωστόσο, η απόδειξη της καταχωρίσεως αυτής δεν περιείχετο στο παράρτημα 3 της αγωγής, όπως είχαν αναφέρει, αλλά στο παράρτημα 1 του παραρτήματος 21 της αγωγής και στο παράρτημα 1 του υπομνήματος απαντήσεως. Το παράρατημα 3 της αγωγής περιείχε, συγκεκριμένα, μόνο τον κατάλογο των χωρών στις οποίες είχε καταχωριστεί το σήμα της ISL, το οποίο συνίσταται από το εικονιστικό σημείο της ISL, συνδυαζόμενο με τη λέξη «Interpayment».

45 Η Επιτροπή απαντά, κατ' ουσίαν, ότι οι ενάγουσες προέβησαν σε ουσιώδη τροποποίηση της αγωγής τους ισχυριζόμενες, μέσω της διορθώσεως μιας αναφοράς σε ένα

παράρτημα, ότι το σήμα το οποίο αφορά η αγωγή τους συνίσταται μόνο από το εικονιστικό σημείο της ISL και όχι πλέον, όπως είχαν ισχυριστεί προηγουμένως, από το εικονιστικό σημείο της ISL σε συνδυασμό με τη λέξη «Interpayment».

46 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι ενάγουσες ανέφεραν με το δικόγραφο της αγωγής τους ότι η ISL προέβη, κατ' αρχάς, στην καταχώριση του εικονιστικού σημείου της σε συνδυασμό με τη λέξη «Interpayment», κατόπιν δε στην καταχώριση μόνο του εικονιστικού σημείου της, στις χώρες και για τις κλάσεις που απαριθμούνται στο παράρτημα 3 του υπομνήματος αυτού και ότι στη συνέχεια του δικογράφου της αγωγής αναφέρονται αποκλειστικά στο σήμα της ISL που συνίσταται μόνον από το εικονιστικό σημείο της.

47 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι, με το υπόμνημα απαντήσεως, οι ενάγουσες διευκρίνισαν, αφενός, ότι είχαν πραγματοποιηθεί τρία είδη καταχωρίσεων, ήτοι η καταχώριση του εικονιστικού σημείου σε συνδυασμό με τη λέξη «Interpayment», η καταχώριση μόνον του εικονιστικού σημείου και η καταχώριση μόνον της λέξεως «Interpayment», αφετέρου, ότι η αγωγή αφορά μόνον το σήμα το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο του δεύτερου αυτού είδους καταχωρίσεως, ήτοι της καταχωρίσεως του εικονιστικού σημείου της ISL, και, τέλος, ότι το παράρτημα 3 αφορά μόνον την καταχώριση του εικονιστικού σημείου και μόνον.

48 Επομένως, παρά το ότι οι ενάγουσες προέβησαν καθυστερημένα στη διόρθωση αυτή, η αγωγή τους πράγματι αφορούσε το σήμα της ISL που συνίσταται μόνο από το εικονιστικό σημείο, αντίθετα προς τον ισχυρισμό της Επιτροπής.

49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, εφόσον αντί για το παράρτημα 3 της αγωγής έπρεπε να είχε γίνει επίκληση του παραρτήματος 21 της αγωγής, πράγμα το οποίο δεν συνιστά καθυστερημένη πρόταση αποδεικτικού μέσου κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, η διόρθωση στην οποία προέβησαν οι

ενάγουσες στο από 24 Ιουλίου 2001 έγγραφό τους όσον αφορά τον αριθμό του παραρτήματος το οποίο επικαλέστηκαν δεν συνιστά ουσιώδη τροποποίηση της αγωγής τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

50 Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι το Πρωτοδικείο έδωσε τη δυνατότητα στην Επιτροπή, κατ' αρχάς εγγράφως πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της διορθώσεως αυτής, τηρώντας ως εκ τούτου την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως και σεβόμενο τα δικαιώματα άμυνας.

51 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ανέφερε εξάλλου ότι, παρά την ουσιώδη τροποποίηση του αντικειμένου της αγωγής που προέκυπτε από τη διόρθωση αυτή, θεωρούσε, στο πλαίσιο των αγορεύσεών της, ότι η αγωγή της ενάγουσας αφορούσε το σήμα της ISL το οποίο συνίστατο μόνον από το εικονιστικό σημείο της.

52 Επομένως, τα επιχειρήματα της Επιτροπής επί του σημείου αυτού πρέπει να απορριφθούν.

Επί της ουσίας

53 Κατά πάγια νομολογία, για την αγωγή αποζημιώσεως πρέπει να ζητείται η επανόρθωση ζημίας προκληθείσας από πράξεις, από παραλείψεις θεσπίσεως τέτοιων πράξεων ή από παράνομες συμπεριφορές των κοινοτικών οργάνων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1988, 180/87, Hamill κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 6141, της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3061, και Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα).

54 Συναφώς, στον τομέα της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας, το κοινοτικό δίκαιο αναγνωρίζει δικαίωμα αποζημιώσεως εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, ήτοι ο παραβιασθείς κανόνας δικαίου να αποσκοπεί στην παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες και η παράβαση του κανόνα αυτού να είναι αρκούντως κατάφωρη, να αποδεικνύεται το υποστατό της ζημίας και να υφίσταται άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της καταλογιζομένης στην Κοινότητα παραβάσεως και της ζημίας που υπέστησαν τα βλαβέντα πρόσωπα (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm and Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 42).

55 Προς στήριξη της αγωγής αποζημιώσεως που άσκησαν δυνάμει του άρθρου 288, παράγραφος 2, ΕΚ, οι ενάγουσες προβάλλουν διαφόρους ισχυρισμούς αντλούμενους, πρώτον, από προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος της ISL, δεύτερον, από παραβίαση των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου και, τρίτον, από απαλλοτρίωση. Οι ενάγουσες προβάλλουν επίσης έναν ισχυρισμό αντλούμενο από παραβίαση της ισότητας έναντι των δημοσίων βαρών.

Επί της ευθύνης λόγω της προβαλλομένης ελλείψεως νομιμότητας της συμπεριφοράς της Επιτροπής

56 Οι ενάγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι το εικονιστικό σημείο της ISL χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο για να δηλώσει και να διακρίνει τις δραστηριότητες της ISL στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και ότι το επίσημα σύμβολο του ευρώ, το οποίο καθιέρωσε, χρησιμοποίησε και προώθησε η Επιτροπή παρουσιάζει αναντίρρητη οπτική ομοιότητα με το εικονιστικό σημείο της ISL. Οι ενάγουσες φρονούν ότι η ευρέως διαδεδομένη χρησιμοποίηση του επισήμου συμβόλου του ευρώ είχε ως αποτέλεσμα να απολέσει το εικονιστικό σήμα της ISL τον διακριτικό χαρακτήρα του, ίσως μάλιστα και το κύρος του, και ότι το σήμα της ISL δεν μπορεί πλέον να ασκήσει την ουσιώδη λειτουργία του. Συναφώς, οι ενάγουσες τονίζουν ότι η Επιτροπή δεν προέβη, κατά τη θέση σε ισχύ του επισήμου συμβόλου του ευρώ, σε καμία έρευνα περί υπάρξεως προγενέστερου σήματος βάσει της οποίας θα μπορούσε να είχε πληροφορηθεί την ύπαρξη του εικονιστικού σημείου της ISL. Οι ενάγουσες διαπιστώνουν επίσης ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωσή της να σεβαστεί τα περιουσιακά δικαιώματα και συμφέροντά τους.

57 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι αυτό που πρέπει να εξεταστεί εν προκειμένω είναι το σύννομο της συμπεριφοράς της Επιτροπής, καθόσον καθιέρωσε, χρησιμοποίησε και παρακίνησε τους τρίτους να χρησιμοποιήσουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ.

58 Όσον αφορά τη διαδικασία καθιερώσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ, από τη δικογραφία προκύπτει ότι διάφορα παραδείγματα γραφικών παραστάσεων του ευρώ σχεδιάστηκαν από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και, ειδικότερα, από τις υπηρεσίες της Γενικής Διευθύνσεως «Πληροφόρηση, επικοινωνία, πολιτιστικά θέματα, οπτικοακουστικός τομέας» και ότι οι εν λόγω παραστάσεις υποβλήθηκαν σε επιτροπή ευρωπαίων πολιτών η οποία επέλεξε δύο μεταξύ αυτών. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής και ένα μέλος της Επιτροπής προέβησαν στην τελική επιλογή του επισήμου συμβόλου με το οποίο δηλώνεται το ενιαίο νόμισμα. Η επιλογή του επισήμου αυτού συμβόλου εντάσσεται στο πλαίσιο του επικοινωνιακού προγράμματος που τιτλοφορείται «Ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη». Η ανακοίνωση της Επιτροπής COM (97) 418, της 23ης Ιουλίου 1997, σχετικά με τη χρησιμοποίηση του συμβόλου του ευρώ, συνιστά μια από τις τεχνικές πτυχές της εισαγωγής του ευρώ.

Επί του πρώτου ισχυρισμού, που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος

— Επιχειρήματα των διαδίκων

59 Οι ενάγουσες, αναφερόμενες στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή προσέβαλε και εξακολουθεί να προσβάλλει τα δικαιώματα επί του σήματος της ISL, καθόσον υπάρχει βασικά ομοιότητα μεταξύ του επισήμου συμβόλου του ευρώ και του εικονιστικού σημείου της ISL, καθόσον χρησιμοποίησε και παρακίνησε τρίτους να χρησιμοποιήσουν το σημείο αυτό στις συναλλαγές χωρίς τη συγκατάθεση της ISL και καθόσον υφίσταται πιθανότητα συγχύσεως και συσχετίσεως μεταξύ του επισήμου συμβόλου του ευρώ και του εικονιστικού σημείου της ISL.

60 Οι ενάγουσες υπενθυμίζουν ότι η καταχώριση των σημάτων της ISL αφορούσε τρία διαφορετικά σήματα, ήτοι, πρώτον, τη λέξη «Interpayment», δεύτερον, το εικονιστικό σημείο της ISL και, τρίτον, το εικονιστικό σημείο της ISL συνδυασμένο με τη λέξη «Interpayment», και ότι η αγωγή τους αφορά την καταχώριση του δευτέρου σήματος, ήτοι μόνον του εικονιστικού σημείου της ISL.

61 Οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε ότι δεν είχαν δώσει τη συγκατάθεσή τους για τη χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ.

62 Όσον αφορά, πρώτον, τη χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ, οι ενάγουσες φρονούν ότι η άποψη της Επιτροπής ότι η χρήση του και η παρακίνηση για τη χρησιμοποίηση του επισήμου συμβόλου του ευρώ δεν αντιστοιχούν σε οικονομικούς σκοπούς, και, συνεπώς, σε χρήση στο πλαίσιο των συναλλαγών, είναι υπερβολικά περιοριστική, στον βαθμό που κάθε χρήση σε ένα εμπορικό ή οικονομικό πλαίσιο αντιστοιχεί σε χρήση του σήματος στις συναλλαγές.

63 Οι άμεσοι ανταγωνιστές των εναγουσών χρησιμοποιούν, συγκεκριμένα, το επίσημο σύμβολο του ευρώ στις ταξιδιωτικές επιταγές τους σε ευρώ και το σημείο αυτό χρησιμοποιείται, γενικότερα, στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και του τουρισμού. Επιπλέον, η Επιτροπή χρησιμοποίησε και παρακίνησε τους τρίτους να χρησιμοποιήσουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ σε εμπορικό πλαίσιο και όχι μόνο για να δηλώσει ένα νόμισμα. Έτσι, το γεγονός ότι ενθάρρυνε την αναπαραγωγή του επισήμου συμβόλου του ευρώ σε καπέλα ή σε εσάρπες αποτελεί εμπορική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τον επιδιωκόμενο σκοπό, ήτοι την προώθηση της χρήσης του συμβόλου ενός νέου νομίσματος.

64 Συναφώς, οι ενάγουσες υπενθυμίζουν ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο α', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων απαγορεύει ρητώς την επίθεση του καταχωρισμένου σημείου σε προϊόντα. Η Επιτροπή όμως έχει αναγνωρίσει ότι έχει επιθέσει το επίσημο σύμβολο του ευρώ σε μεγάλο αριθμό προϊόντων, μολονότι το έπραξε αυτό με αποκλειστικό σκοπό την προώθηση του συμβόλου αυτού.

65 Οι ενάγουσες τονίζουν εξάλλου ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε, στο πλαίσιο αυτό, όλες τις εμπορικές τεχνικές που περιλαμβάνονται σε μια εκστρατεία προωθήσεως ενός νέου σήματος.

66 Συμπεραίνουν εξ αυτού ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια του διακριτικού χαρακτήρα του σήματός τους, τη στέρηση της ουσιώδους λειτουργίας του και, συνεπώς, την απώλεια της αξίας του εικονιστικού σημείου της ISL.

67 Όσον αφορά, δεύτερον, την προϋπόθεση σχετικά με την ομοιότητα των σημείων, οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι η γενική εντύπωση που δίδει η σύγκριση μεταξύ του εικονιστικού σημείου της ISL και του επισήμου συμβόλου του ευρώ είναι ότι πρόκειται για έντονη ομοιότητα. Συναφώς, η Επιτροπή δεν έθεσε εξάλλου εν αμφιβόλω τις γνώμες που διατύπωσαν οι τρεις εμπειρογνώμονες στο δίκαιο των σημάτων, οι οποίοι έλαβαν σχετική εντολή από τις ενάγουσες και θεώρησαν ότι τα επίμαχα σημεία ήσαν σε μεγάλο βαθμό όμοια.

68 Όσον αφορά, τρίτον, τον κίνδυνο συγχύσεως, οι ενάγουσες αναφέρουν ότι έχει κριθεί ότι μπορεί να δημιουργηθεί σύγχυση, λόγω της οποίας είναι δυνατή η άσκηση αγωγής, εφόσον ο καταναλωτής δεν θεωρεί πλέον το σήμα ως χαρακτηριστικό στοιχείο του δικαιούχου του σήματος, και καταθέτουν συναφώς την απόφαση ενός βρετανικού δικαστηρίου (Provident Financial PLC κατά Halifax Building Society, High Court, FSR 1994, σ. 81). Εν προκειμένω, το πρόβλημα δεν έγκειται στο γεγονός ότι κάποιοι μπορούν να φανταστούν ότι αγοράζουν τα προϊόντα των εναγουσών όταν τα προϊόντα θα καλύπτονται από το επίσημο σύμβολο του ευρώ, αλλά στο ότι οι πελάτες της ISL θα παύσουν να συσχετίζουν το εικονιστικό σημείο της ISL με τα προϊόντα ISL, οπότε το σημείο αυτό θα απολέσει, ως εκ τούτου, παντελώς τον διακριτικό χαρακτήρα του, καθώς και την ουσιώδη λειτουργία του.

69 Όσον αφορά, τέταρτον, την προϋπόθεση περί φήμης, οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι, μολονότι τα σήματα που χρησιμοποιούνται στο εμπόριο μεταξύ επιχειρήσεων διακρίνονται από εκείνα που χρησιμοποιούνται στις σχέσεις με το ευρύ κοινό, τα σήματα

αυτά διαδραματίζουν αναμφισβήτητο ρόλο στην αναγνώριση της προελεύσως, της ποιότητας και του διακριτικού χαρακτήρα και μπορούν, ως εκ τούτου, να τύχουν της εφαρμογής των διατάξεων της πρώτης οδηγίας περί σημάτων. Η ουδετερότητα του σήματος της ISL αποτελεί εξάλλου την εικόνα την οποία το σήμα προετίθετο να δώσει στους πελάτες της οι οποίοι είναι επαγγελματίες.

70 Η Επιτροπή υποστηρίζει, εκ προοιμίου, ότι οι εφαρμοστέες εν προκειμένω διατάξεις είναι οι θεσπισθείσες από τα κράτη μέλη νομοθεσίες περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, στα κράτη στα οποία το σήμα της ISL έχει καταχωριστεί. Ωστόσο, λόγω απλουστεύσεως, η Επιτροπή αναφέρει ότι παρουσιάζει τα επιχειρήματά της με αναφορά στο εν λόγω άρθρο αντί για τις εθνικές διατάξεις περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της εν λόγω οδηγίας.

71 Συναφώς, η Επιτροπή τονίζει ότι το σήμα της ISL, το οποίο έχει κατατεθεί στα προαναφερθέντα κράτη μέλη, δεν συνίσταται μόνο από το εικονιστικό σημείο της, αλλά από συνδυασμό του σημείου αυτού και της λέξεως «Interpayment», αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των εναγουσών.

72 Δεδομένου ότι το εικονιστικό σημείο της ISL χρησιμοποιείται πάντοτε σε συνδυασμό με τη λέξη «Interpayment» που συνιστά το κυρίαρχο στοιχείο του σήματος αυτού, οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με το σημείο αυτό δεν μπορούν να το συγχύσουν με το επίσημο σύμβολο του ευρώ.

73 Η Επιτροπή φρονεί, συναφώς, ότι οι ενάγουσες δεν απέδειξαν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις προστασίας των δικαιωμάτων του δικαιούχου καταχωρισθέντος σήματος, υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων.

74 Όσον αφορά, πρώτον, την προϋπόθεση περί της χρήσεως στις συναλλαγές, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, αντίθετα προς τον ισχυρισμό των εναγουσών, ουδέποτε

χρησιμοποίησε το επίσημο σύμβολο του ευρώ στις συναλλαγές, δεδομένου ότι, ως εκτελεστικό όργανο ενός υπερεθνικού οργανισμού, δεν ασκεί εμπορική δραστηριότητα. Η Επιτροπή υπενθυμίζει, συναφώς, ότι η μοναδική χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ που έκανε σε σχέση με προϊόντα και υπηρεσίες αποσκοπούσε αποκλειστικά στο να προωθήσει την ιδέα του νέου νομίσματος, διανέμοντας δωρεάν στους αρχηγούς των κρατών ή των κυβερνήσεων και στον Τύπο διάφορα είδη (καπέλα και εσάρπες) στα οποία είχε αναπαραχθεί το επίσημο σύμβολο του ευρώ. Εν πάση περιπτώσει, τα ως άνω είδη και τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που υπάγονται στις κλάσεις 16 και 36 και για τα οποία έχει καταχωριστεί το εικονιστικό σημείο της ISL δεν είναι όμοια.

75 Επιπλέον, από τη ανακοίνωση της 23ης Ιουλίου 1997 προκύπτει ότι η Επιτροπή χρησιμοποιεί και παρακινεί τους τρίτους να χρησιμοποιήσουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ για τον προσδιορισμό του ενιαίου νομίσματος. Η χρήση αυτή δεν αποσκοπεί συνεπώς στη δήλωση της εμπορικής προελεύσεως των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, αλλά αποκλειστικά στην προαγωγή της καθολικής γνώσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ.

76 Η Επιτροπή τονίζει, συναφώς, ότι οι ενάγουσες αναγνώρισαν στο σημείο 31 της αγωγής τους ότι η χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ για να δηλώσει ένα νόμισμα δεν είναι ισοδύναμη με χρήση στις συναλλαγές. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η χρήση αυτή έγινε πράγματι στις συναλλαγές, η χρήση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων.

77 Όσον αφορά, δεύτερον, τη φήμη του εικονιστικού σημείου της ISL, η Επιτροπή επισημαίνει ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο βαθμός του διακριτικού χαρακτήρα και η φήμη ενός κατατεθέντος σήματος αποτελούν τα κατάλληλα στοιχεία για την εκτίμηση της ομοιότητας και του κινδύνου συγχύσεως (υποθέσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL, Συλλογή 1997, σ. I-6191, και της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-39/97, Canon, Συλλογή 1998, σ. I-5507). Εν προκειμένω όμως προκύπτει σαφώς από τις «Corporate Identity Interpayment Guidelines» ότι τα σήματα των εναγουσών δεν προορίζονται για το ευρύ κοινό, το οποίο δεν είναι εξάλλου σε θέση να τα αναγνωρίσει, καθόσον το εικονιστικό σημείο της ISL δεν εμφανίζεται στις ταξιδιωτικές επιταγές Interpayment. Το γεγονός ότι το εικονιστικό σημείο της ISL δεν είναι ευρέως γνωστό σημαίνει ότι το

σημείο αυτό δεν μπορεί να τύχει παρά χαμηλού βαθμού προστασίας. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι ενάγουσες παρέλειψαν εξάλλου να αποδείξουν ότι οι πελάτες τους θεωρούν το εικονιστικό σημείο της ISL ως σημαντικό διακριτικό σημείο της επιχειρήσεώς τους.

78 Τέλος, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ενάγουσες χρησιμοποίησαν το σήμα της ISL στο πλαίσιο μιας περιορισμένης ομάδας επιχειρήσεων και επαγγελματιών οι οποίοι δεν θα δυσκολευτούν να διακρίνουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ από το εικονιστικό σημείο της ISL.

79 Όσον αφορά την ομοιότητα των σημείων κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, η Επιτροπή φρονεί ότι δεν υφίσταται παρά ελαφρά, το πολύ, ομοιότητα μεταξύ του εικονιστικού σημείου της ISL και του επισήμου συμβόλου του ευρώ.

80 Όσον αφορά τον βαθμό ομοιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το σήμα της ISL καταχωρίστηκε μόνο για τις κλάσεις 16 και 36 και ότι οι ενάγουσες στηρίζουν τον ισχυρισμό τους περί προσβολής των δικαιωμάτων επί του σήματος μόνο στη χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ στις ταξιδιωτικές επιταγές, καθώς και στο πλαίσιο ορισμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η Επιτροπή παρατηρεί όμως ότι τα λοιπά προϊόντα και υπηρεσίες που αναφέρουν οι ενάγουσες δεν παρουσιάζουν καμία ομοιότητα με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που καλύπτονται από τα χαρακτηριστικά αυτά. Επομένως, κάθε επίθεση του επισήμου συμβόλου του ευρώ σε προϊόντα διαφορετικά από εκείνα που καλύπτονται από το σήμα της ISL δεν εμπίπτει στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων και δεν μπορεί συναφώς να συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος.

81 Όσον αφορά, τέλος, την ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως, η Επιτροπή τονίζει ότι, δεδομένου ότι το σήμα της ISL ουδεμίας φήμης χαίρει στο ευρύ κοινό, ένας τέτοιος κίνδυνος δεν μπορεί να υφίσταται στο πλαίσιο αυτής της κατηγορίας προσώπων. Επιπλέον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι επιχειρηματικοί και επαγγελματικοί κύκλοι

που έρχονται σε επαφή με το σήμα της ISL γνωρίζουν ότι το επίσημο σύμβολο του ευρώ προσδιορίζει ένα νόμισμα και δεν θα σκεφθούν ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στις οποίες έχει επιτεθεί το σύμβολο αυτό παρέχονται από τις ενάγουσες ή από την Επιτροπή.

82 Επιπλέον, οι ενάγουσες δέχθηκαν ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει σύγχυση όσον αφορά την εμπορική προέλευση και θεωρούν ότι ο υφιστάμενος κίνδυνος αφορά το γεγονός ότι οι πελάτες της ISL θα παύσουν να θεωρούν ότι το εικονιστικό σημείο της ISL χαρακτηρίζει τα προϊόντα ISL. Ωστόσο, αυτό το είδος κινδύνου που χαρακτηρίζει μια «διάλυση» του σήματος δεν εμπίπτει στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων. Η κατάσταση χαρακτηρίζει, το πολύ, έναν κίνδυνο συσχετίσεως, τον οποίο το Δικαστήριο θεωρεί ανεπαρκή προκειμένου να αναγνωρισθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 5 (προπαρατεθείσες αποφάσεις SABEL και Canon, και απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 2000, C-425/98, Marca Mode, Συλλογή 2000, σ. I-4861).

83 Όσον αφορά την εκ μέρους των εναγουσών επίκληση της αποφάσεως του High Court, Provident Financial PLC κατά Halifax Building Society (FSR 1994, σ. 81), η Επιτροπή φρονεί ότι δεν είναι λυσιτελής και ότι, εν πάση περιπτώσει, η υπόθεση αυτή κρίθηκε βάσει νόμου προγενέστερου της εφαρμοστέας εν προκειμένω οδηγίας.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

84 Στο πλαίσιο του πρώτου αυτού ισχυρισμού, οι ενάγουσες φρονούν ότι η εκ μέρους της Επιτροπής προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος της ISL συνιστά πταίσμα, δεδομένου ότι η ISL δικαιούται να χρησιμοποιεί κατ' αποκλειστικότητα το καταχωρισμένο εικονιστικό σημείο της. Οι ενάγουσες αναφέρονται συναφώς στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, το οποίο καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο δικαιούχος ενός καταχωρισμένου σήματος δικαιούται να απαγορεύει σε τρίτους να χρησιμοποιούν σημεία όμοια ή πανομοιότυπα με το σήμα του.

85 Επιβάλλεται, ευθύς εξ αρχής, η διαπίστωση ότι τα όργανα των Κοινοτήτων υποχρεούνται να συμμορφώνονται προς το σύνολο του κοινοτικού δικαίου, μέρος του οποίου αποτελεί το παράγωγο δίκαιο, και, στο πλαίσιο αυτό, προς τα μέτρα που αποσκοπούν στην προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή στη λειτουργία της κοινής αγοράς (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 2002, C-383/00, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2002, σ. I-4219, σκέψη 18, in fine).

86 Η Επιτροπή δεν μπορεί έτσι να μη λαμβάνει υπόψη τις διατάξεις της πρώτης οδηγίας περί σημάτων η οποία θεσπίστηκε, κατόπιν προτάσεώς της, ομόφωνα από το Συμβούλιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 94 ΕΚ. Πρέπει, συναφώς, να τονιστεί ότι σκοπός της οδηγίας αυτής είναι τα καταχωρισθέντα σήματα να απολαύουν, εντός όλων των κρατών μελών, ενιαίας προστασίας.

87 Πρέπει, περαιτέρω, να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημίωσεως βάσει των άρθρων 235 ΕΚ και 288, τρίτο εδάφιο, ΕΚ θεσπίστηκε ως αυτόνομο μέσο παροχής έννομης προστασίας, που έχει τη δική του αποστολή στο πλαίσιο του συστήματος των μέσων παροχής έννομης προστασίας και υπόκειται σε προϋπόθεσεις ασκήσεως που έχουν προβλεφθεί ενόψει του αντικειμένου του. Παρόλον ότι είναι ορθό ότι η αγωγή αποζημιώσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το σύνολο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας στους ιδιώτες και ότι το παραδεκτό της μπορεί, επομένως, να εξαρτάται, σε ορισμένες περιπτώσεις, από την εξάντληση των μέσων παροχής εννόμου προστασίας του εθνικού δικαίου που παρέχονται για να επιτευχθεί η ακύρωση αποφάσεως της εθνικής αρχής, πρέπει, εντούτοις, για να συμβαίνει αυτό, τα εν λόγω εθνικά μέσα παροχής έννομης προστασίας να διασφαλίζουν αποτελεσματικά την προστασία των ενδιαφερομένων ιδιωτών και να μπορούν να καταλήγουν στην αποκατάσταση της προβαλλομένης ζημίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1987, 81/86, De Boer Buizen κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3677, σκέψη 9).

88 Εν προκειμένω όμως, η ενδεχόμενη εκ μέρους των δικαστηρίων των κρατών μελών, στα οποία έχει καταχωριστεί το εικονιστικό σημείο της ISL, διαπίστωση απομίμησης του σημείου αυτού καταλογιστέας στην Επιτροπή δεν θα μπορούσε να καταλήξει σε επανόρθωση της ζημίας που φέρονται να υπέστησαν οι ενάγουσες.

89 Συγκεκριμένα, οι διατάξεις του άρθρου 235 ΕΚ σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 288 ΕΚ παρέχουν αποκλειστική αρμοδιότητα στον κοινοτικό δικαστή να αποφαίνεται επί των αγωγών αποζημιώσεως σε ζημία που καταλογίζεται στην Κοινότητα η οποία οφείλει, δυνάμει του άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, να επανορθώνει, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, τη ζημία που προξενούν όργανα ή υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1992, C-282/90, Vreugdenhil κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-1937, σκέψη 14).

90 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή, όπως ισχυρίζονται οι ενάγουσες, διέπραξε πταίσμα ικανό να θεμελιώσει την ευθύνη της υιοθετώντας, χρησιμοποιώντας και παρακινώντας τους τρίτους να χρησιμοποιήσουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ κατά παράβαση των προϋποθέσεων προστασίας του καταχωρισθέντος σήματος που ορίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων.

91 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, το οποίο αφορά τα «δικαιώματα που παρέχει το σήμα» έχει ως εξής:

«Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

[...]

β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύ-

πτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου συσχέτισης του σημείου με το σήμα.»

92 Όσον αφορά τις προϋποθέσεις προστασίας που ορίζονται στη διάταξη αυτή, πρέπει, κατ' αρχάς, να καθοριστεί αν η Επιτροπή χρησιμοποίησε, στις συναλλαγές, το επίσημο σύμβολο του ευρώ.

93 Συναφώς, έχει κριθεί ότι η χρήση του πανομοιότυπου προς το σήμα σημείου γίνεται όντως στις συναλλαγές εφόσον εντάσσεται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας που επιδιώκει οικονομικό όφελος (απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Νοεμβρίου 2002, C-206/01, Arsenal Football Club, Συλλογή 2002, σ. I-10273 και I-10299, σκέψη 40, και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Juiz-Jarabo Colomer στην ίδια υπόθεση, Συλλογή 2002, σ. I-10275, σημείο 59).

94 Σύμφωνα με τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, ο σκοπός της προστασίας που παρέχει το σήμα είναι, ιδίως, η διασφάλιση της αρχικής λειτουργίας του. Κατά τη νομολογία όμως, η ουσιώδης λειτουργία του σήματος είναι να εγγυάται στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη την ταυτότητα της προελεύσεως του προϊόντος ή της υπηρεσίας που φέρουν το σήμα αυτό, παρέχοντάς του τη δυνατότητα να διακρίνει, αποκλείοντας κάθε σύγχυση, το εν λόγω προϊόν ή την εν λόγω υπηρεσία από αυτά που έχουν άλλη εμπορική προέλευση και, για να μπορεί το σήμα να επιτελέσει τη λειτουργία του ως ουσιώδες στοιχείο του συστήματος ανόθευτου ανταγωνισμού που η Συνθήκη επιδιώκει να καθιερώσει, πρέπει να παρέχει την εγγύηση ότι όλα τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που φέρουν το σήμα αυτό έχουν κατασκευαστεί υπό τον έλεγχο μιας και μόνον επιχειρήσεως η οποία φέρει την ευθύνη για την ποιότητά τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1990, C-10/89, HAG GF, Συλλογή 1990, σ. I-3711, σκέψεις 13 και 14, και Canon, όπ.π., σκέψη 28).

95 Εν προκειμένω, το επίσημο σύμβολο του ευρώ δεν συνιστά σημείο επιτιθέμενο στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες για να τα διακρίνει από άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες και να παράσχει έτσι στο κοινό τη δυνατότητα εντοπισμού της προελεύσεώς τους, αλλά

αποσκοπεί στον προσδιορισμό μιας νομισματικής μονάδας και συνήθως πριν ή μετά από το σημείο αυτό θα αναφέρεται κάποιο αριθμητικό στοιχείο. Η ανακοίνωση της Επιτροπής της 23ης Ιουλίου 1997 αναφέρει εξάλλου συναφώς ότι «η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τους χρήστες των νομισμάτων να χρησιμοποιούν το [επίσημο] σύμβολο [του ευρώ] [...] κάθε φορά που ένα διακριτικό σύμβολο είναι αναγκαίο για την περιγραφή νομισματικών ποσών σε ευρώ, επί παραδείγματι για τους τιμοκαταλόγους και τα τιμολόγια, για τις επιταγές, καθώς και για κάθε άλλο νομικό έγγραφο». Αναφέρεται επίσης στην ανακοίνωση αυτή ότι «ο πρόωρος καθορισμός ενός [επισήμου συμβόλου] του ευρώ αντικατοπτρίζει επίσης το ότι το ευρώ προορίζεται να καταστεί ένα από τα κύρια νομίσματα στον κόσμο».

96 Η χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ, ως τρόπου προσδιορισμού του ενιαίου νομίσματος, δεν αντιστοιχεί έτσι στη χρήση ενός σημείου συνιστώντος σήμα στις συναλλαγές, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων.

97 Επιπλέον, χωρίς να μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η Επιτροπή παρακίνησε τους τρίτους να κάνουν χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ, τούτο δε και στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η παρέμβασή της περιορίστηκε στην προώθηση της διαδόσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ ως τρόπου προσδιορισμού του ενιαίου νομίσματος και όχι ως σημείου προοριζομένου να διακρίνει ειδικά προϊόντα ή υπηρεσίες.

98 Συναφώς, το περιστατικό που επικαλούνται οι ενάγουσες ότι η Επιτροπή, κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου του 1996, διένειμε στους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων, καθώς και στον Τύπο, εσάρπες και καπέλα στα οποία εμφαινόταν το επίσημο σύμβολο του ευρώ δεν μπορεί να συνιστά χρήση στις συναλλαγές. Συγκεκριμένα, μολονότι η χρήση αυτή μπορεί, υπό ορισμένες πτυχές, να εξομοιωθεί με διαφήμιση, σκοπός της Επιτροπής, η οποία ενεργούσε ως υπερκρατική οντότητα, δεν ήταν να προωθήσει την εμπορία προϊόντων στα οποία εμφαινόταν το επίσημο σύμβολο του ευρώ και να χαρακτηρίσει τα προϊόντα αυτά ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση ούτε να παρουσιάσει ένα σύμβολο προοριζόμενο να καταστήσει δυνατό τον προσδιορισμό της ταυτότητάς της, αλλά να συμβολίσει την καθιέρωση και την αναγνώριση της γραφικής αυτής παραστάσεως ως επισήμου συμβόλου του ενιαίου νομίσματος.

99 Δεν θα μπορούσε συνεπώς να πρόκειται για χρήση στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας συνισταμένης στην παραγωγή ή στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών σε μια συγκεκριμένη αγορά.

100 Όσον αφορά το γεγονός ότι το επίσημο σύμβολο του ευρώ επιτέθηκε σε διάφορα προϊόντα, όπως αυτά που μνημονεύονται στην έκδοση της Επιτροπής που τιτλοφορείται «The Euro on everything, everywhere» και την οποία προσκόμισαν οι ενάγουσες, καθώς και σε ένα βελγικό δελτίο λαχείου το οποίο επίσης διαβίβασαν οι ενάγουσες, οι τελευταίες αυτές δεν απέδειξαν ότι η εμπορία ή η διανομή των εν λόγω προϊόντων οφείλεται στην Επιτροπή ούτε εξάλλου ότι τα προϊόντα αυτά διατίθενται στο εμπόριο στα κράτη μέλη στα οποία έχει καταχωριστεί το εικονιστικό σημείο της ISL.

101 Η Κοινότητα όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη παρά μόνο για τη ζημία η οποία απορρέει κατά τρόπο αρκούντως άμεσο από τη μη σύννομη συμπεριφορά του οικείου οργάνου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Οκτωβρίου 1998, T-13/96, TEAM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-4073, σκέψη 68). Επομένως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η εμπορία των προαναφερθέντων προϊόντων στα οποία εμφαινόταν το επίσημο σύμβολο του ευρώ προκάλεσε ζημία στις ενάγουσες, οι τελευταίες αυτές παρέλειψαν να αποδείξουν ότι η προβαλλόμενη αυτή ζημία προέκυψε κατά τρόπο αρκούντως άμεσο από φερόμενη ως μη σύννομη συμπεριφορά της Επιτροπής.

102 Περαιτέρω, όσον αφορά τα παραδείγματα χρήσεως στις συναλλαγές του επισήμου συμβόλου του ευρώ, τα οποία προβάλλουν οι ενάγουσες, πρέπει να τονιστεί ευθύς εξαρχής ότι, αντίθετα προς όσα προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, τα προϊόντα στα οποία η Επιτροπή επέθεσε το επίσημο σύμβολο του ευρώ δεν είναι πανομοιότυπα, ούτε καν όμοια, με εκείνα για τα οποία καταχωρίστηκε το σήμα της ISL.

103 Τέλος, όσον αφορά την πρωτοβουλία της Επιτροπής που αποσκοπούσε στο να διαδοθεί στους εμπόρους η λέξη «ευρώ» που συνοδεύει το σύνθημα «Γίνονται δεκτές οι πληρωμές σας σε ευρώ» και της οποίας το αρχικό γράμμα έχει τη μορφή του

επισήμου συμβόλου του ευρώ, πρέπει να τονιστεί ότι η λέξη αυτή δεν παρουσιάζει ομοιότητα με το εικονιστικό σημείο της ISL. Εν πάση περιπτώσει, η διάδοσή της δεν αποσκοπεί στην εμπορική προώθηση προϊόντων ή υπηρεσιών, αλλά μόνο στην παρακίνηση και στον εθισμό του τελικού καταναλωτή στη χρησιμοποίηση του ενιαίου νομίσματος και στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης όσον αφορά την καθιέρωση του νομίσματος αυτού.

104 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των εναγουσών, η Επιτροπή δεν έκανε χρήση ούτε παρακίνησε τρίτους να κάνουν χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ στις συναλλαγές, ήτοι στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας επιδιώκουσας εμπορικό όφελος κατά την έννοια της προαναφερθείσας νομολογίας. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα που η ISL κατέχει επί του σήματος, θεσπίζοντας και διαδίδοντας το επίσημο σύμβολο του ευρώ.

105 Ωστόσο, δεδομένου ότι η παρούσα αγωγή έχει ιδιαίτερες πτυχές, επιβάλλεται, επικουρικώς, η διαπίστωση ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η εκ μέρους της Επιτροπής χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ μπορεί να συγκριθεί με μια χρήση στις συναλλαγές, οι ενάγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως μεταξύ του εικονιστικού σημείου της ISL και του εν λόγω συμβόλου.

106 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, ο κίνδυνος συγχύσεως πρέπει να εκτιμάται συνολικά, λαμβανομένων υπόψη όλων των παραγόντων που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η συνολική εκτίμηση συνεπάγεται ορισμένη αλληλεξάρτηση των εμπλεκομένων παραγόντων. Επί παραδείγματι, μπορεί να διαπιστωθεί κίνδυνος συγχύσεως, παρά τον μικρότερο βαθμό ομοιότητας μεταξύ των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών, αν η ομοιότητα των σημάτων είναι μεγάλη και ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενεστέρου σήματος, ειδικότερα δε η φήμη του, είναι ισχυρός (προπαρατεθείσα απόφαση Marca Mode, σκέψη 40).

107 Επομένως, υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, όταν το κοινό είναι δυνατό

να πλανηθεί ως προς την εμπορική προέλευση των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών. Αντιθέτως, η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου αποκλείεται αν δεν προκύπτει ότι είναι δυνατόν το κοινό να πιστέψει ότι τα σχετικά προϊόντα ή υπηρεσίες προέρχονται από την ίδια επιχείρηση ή, ενδεχομένως, από συνδεόμενες μεταξύ τους οικονομικώς επιχειρήσεις (προπαρατεθείσα απόφαση Canon, σκέψη 30).

108 Συγκεκριμένα, αφενός, από το άρθρο 2 της πρώτης οδηγίας περί σημάτων προκύπτει ότι ένα σήμα πρέπει να μπορεί να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχειρήσεως από αυτά άλλων επιχειρήσεων. Αφετέρου, στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αναφέρεται ότι ο σκοπός της παρεχομένης στο σήμα προστασίας είναι, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση της αρχικής ουσιαστικής λειτουργίας του, όπως αυτή ορίστηκε στη σκέψη 94 ανωτέρω (προπαρατεθείσα απόφαση Canon, σκέψη 27).

109 Ενόψει των σκέψεων αυτών, προκειμένου να καθοριστεί αν η χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως με το σήμα της ISL, πρέπει να συγκριθούν, κατ' αρχάς, τα οικεία εν προκειμένω προϊόντα και υπηρεσίες, κατόπιν δε τα επίμαχα σημεία και, τέλος, να προσδιοριστεί το ενδιαφερόμενο κοινό.

110 Όσον αφορά τη σύγκριση των οικείων προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία πρέπει να είναι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, πανομοιότυπα ή όμοια, πρέπει να υπομνηστεί ότι, για τη σύγκριση αυτή, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλοι οι ασκούντες επιρροή παράγοντες που χαρακτηρίζουν τη σχέση μεταξύ των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν, ειδικότερα, τη φύση τους, τον προορισμό τους, τη χρήση τους, καθώς και τον ανταγωνιστικό ή συμπληρωματικό χαρακτήρα τους (προπαρατεθείσα απόφαση Canon, σκέψη 23).

111 Όπως όμως διαπιστώθηκε προηγουμένως, η Επιτροπή δεν προβαίνει η ίδια στην επίθεση του επισήμου συμβόλου του ευρώ στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες. Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι η επίθεση του επισήμου συμβόλου του ευρώ στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες αποσκοπεί, κατ' αρχήν, αποκλειστικά στον προσδιορισμό της νομισματικής μονάδας, τούτο δε ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το σύμβολο

αυτό θα είχε επιτεθεί σε προϊόντα ή υπηρεσίες που υπάγονται στις κλάσεις 16 και 36, για τις οποίες οι ενάγουσες καταχώρισαν το εικονιστικό σημείο της ISL. Όσον αφορά τα προϊόντα που αναφέρουν οι ενάγουσες και στα οποία η Επιτροπή επέθεσε το επίσημο σύμβολο του ευρώ, διαπιστώθηκε προηγουμένως ότι τα προϊόντα αυτά δεν υπάγονται στις κλάσεις 16 και 36.

112 Ως προς τη σύγκριση των επίμαχων σημείων, έχει κριθεί ότι η συνολική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως πρέπει, όσον αφορά την οπτική, ακουστική ή εννοιολογική ομοιότητα των εξεταζομένων σημάτων, να στηρίζεται στη συνολική εντύπωση που προκαλούν τα σήματα, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των διακριτικών και κυρίαρχων στοιχείων τους (προπαρατεθείσα απόφαση SABEL, σκέψη 23, και απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer, Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 25).

113 Συναφώς, το εικονιστικό σημείο της ISL και το επίσημο σύμβολο του ευρώ παρουσιάζουν αναμφισβήτητα οπτικές ομοιότητες, χωρίς ωστόσο να είναι πανομοιότυπα. Μια από τις διαφορές είναι, όπως ορθώς τόνισαν οι ενάγουσες, ότι οι δύο παράλληλες γραμμές που τέμνουν το κεφαλαίο «C» είναι καμπύλες όσον αφορά το εικονιστικό σημείο της ISL και ευθείες όσον αφορά το επίσημο σύμβολο του ευρώ.

114 Τέλος, όσον αφορά τον προσδιορισμό του ενδιαφερομένου κοινού, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά τη νομολογία, ο τρόπος με τον οποίο ο μέσος καταναλωτής της κατηγορίας των επίμαχων προϊόντων ή υπηρεσιών προσλαμβάνει τα σήματα έχει καθοριστική σημασία για τη συνολική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Lloyd Schuhfabrik Meyer, σκέψη 25).

115 Ωστόσο, κατά τις ενάγουσες, το εικονιστικό σημείο της ISL δεν επιτίθεται στις ταξιδιωτικές επιταγές που προορίζονται για το ευρύ κοινό, καθόσον το σημείο αυτό χρησιμοποιείται αποκλειστικά στο πλαίσιο των συναλλαγών της ISL με τους επαγγελματίες, μέσω των οποίων ασκούνται στην πράξη οι εμπορικές δραστηριότητές της. Πρόκειται, κατά τις ενάγουσες, για τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και τα ταξιδιωτικά πρακτορεία με τα οποία συναλλάσσεται η ISL για την εμπορία των προϊόντων ή των υπηρεσιών της.

116 Επομένως, δεδομένου ότι το σήμα της ISL είναι καταχωρισμένο στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία, στην Ιταλία, στην Ισπανία και στη Σουηδία, το ενδιαφερόμενο κοινό αποτελείται μόνον από τους επαγγελματίες των κρατών αυτών μελών μέσω των οποίων η ISL ασκεί τις εμπορικές δραστηριότητές της.

117 Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι υφίσταται, στο πνεύμα αυτού του ενημερωμένου κοινού που αποτελείται από επαγγελματίες, κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ του επισήμου συμβόλου του ευρώ και του εικονιστικού σημείου της ISL.

118 Συγκεκριμένα, οι ενάγουσες δεν προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να μπορεί να θεωρηθεί ότι, παρά τον χαμηλό βαθμό ομοιότητας μεταξύ των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών, το εικονιστικό σημείο της ISL παρουσιάζει έντονο διακριτικό χαρακτήρα είτε εγγενώς είτε λόγω του ότι είναι γνωστό στην αγορά και απολαύει, ειδικότερα, μεγάλης φήμης στο καθορισμένο ενδιαφερόμενο κοινό.

119 Συναφώς, πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι οι ενάγουσες δεν απέδειξαν τον ισχυρισμό τους ότι η ISL κάνει τακτική και άφθονη χρήση του σήματός της που συνίσταται από μόνο το εικονιστικό σημείο της. Αντιθέτως, τα παραδείγματος χρήσεως του σήματος της ISL που προσκόμισαν οι ενάγουσες αφορούν μόνο, με μία μόνο εξαίρεση, το σήμα που αποτελείται από το εικονιστικό σημείο της ISL συνδυαζόμενο με τη λέξη «Interpayment» και όχι το σήμα της ISL για το οποίο πρόκειται στο πλαίσιο της παρούσας αγωγής, το οποίο αποτελείται μόνο από το εικονιστικό σημείο της. Αυτή η κατάσταση πραγμάτων προκύπτει σαφώς από το παράρτημα 4 της αγωγής που τιτλοφορείται «Corporate Identity Interpayment Guidelines», και το οποίο αφορά, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις χρήσεως του σήματος της ISL, όπου το εν λόγω σήμα αποτελείται από το εικονιστικό σημείο της συνδυαζόμενο με τη λέξη «Interpayment».

120 Περαιτέρω, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, όταν το ως άνω ενημερωμένο κοινό βλέπει το επίσημο σύμβολο του ευρώ επιτεθειμένο σε χαρτονομίσματα ή ακόμη και στα προϊόντα που ανέφεραν οι ενάγουσες θεωρεί ότι τα εν λόγω χαρτονομίσματα ή προϊόντα παρήχθησαν και διατέθηκαν στο εμπόριο από την ISL.

121 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι, κατά τις ενάγουσες, ο κίνδυνος συγχύσεως έγκειται στο γεγονός ότι οι πελάτες της ISL θα παύσουν να συνδέουν το εικονιστικό σημείο της ISL με τα προϊόντα της ISL και όχι στο γεγονός ότι οι πελάτες αυτοί θα σκεφθούν ότι τα προϊόντα που φέρουν το επίσημο σύμβολο του ευρώ αποτελούν προϊόντα τα οποία διαθέτει στο εμπόριο η ISL. Οι ενάγουσες τονίζουν συναφώς ότι κανένα από τα πρόσωπα που συνέδεαν στο παρελθόν το εικονιστικό σημείο της ISL με τα προϊόντα αυτά δεν θα συνεχίσει να το πράττει.

122 Επιβάλλεται έτσι η διαπίστωση ότι οι ενάγουσες δεν προέβαλαν, προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, την ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως μεταξύ του συμβόλου του ευρώ και του εικονιστικού σημείου της ISL, αλλά την ύπαρξη κινδύνου συσχετίσεως.

123 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων μπορεί όμως να εφαρμοστεί μόνον αν, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητας και των σημάτων και των προσδιοριζομένων προϊόντων ή υπηρεσιών, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου συσχετίσεως του σημείου με το σήμα.

124 Το Δικαστήριο έχει συναφώς κρίνει ότι από το γράμμα του άρθρου αυτού προκύπτει ότι η έννοια του κινδύνου συσχετίσεως δεν συνιστά εναλλακτική έννοια σε σχέση με την έννοια του κινδύνου συγχύσεως, αλλά σκοπεί στη διευκρίνιση του εύρους της. Το ίδιο συνεπώς το γράμμα της διατάξεως αυτής αποκλείει συνεπώς τη δυνατότητα εφαρμογής της αν δεν υφίσταται, στο πνεύμα του κοινού, κίνδυνος συγχύσεως. Η προστασία καταχωρισμένου σήματος εξαρτάται έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, από την ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως και η ερμηνεία αυτή προκύπτει επίσης από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της πρώτης οδηγίας περί σημάτων, από την οποία προκύπτει ότι «ο κίνδυνος συγχύσεως [...] αποτελεί την ειδική προϋπόθεση της προστασίας» (προπαρατεθείσες αποφάσεις SABEL, σκέψεις 18, 19 και 26, Canon, σκέψη 30, Lloyd Schuhfabrik Meyer, σκέψη 17, και, πλέον πρόσφατη, Marca Mode, σκέψεις 34 και 35).

125 Επομένως, η ύπαρξη ενός κινδύνου συσχετίσεως και μόνον, όπως είναι αυτός που προβάλλουν οι ενάγουσες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί την προϋπόθεση περί της υπάρξεως κινδύνου συγχύσεως και τα συστατικά στοιχεία ενός τέτοιου κινδύνου, εν πάση περιπτώσει, δεν συντρέχουν εν προκειμένω, όπως τούτο διαπιστώθηκε προηγουμένως.

126 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν έκανε χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ στις συναλλαγές και εφόσον, εν πάση περιπτώσει, δεν υφίσταται, στο πνεύμα του ενδιαφερομένου κοινού, κίνδυνος συγχύσεως του εικονιστικού σημείου της ISL και του επισήμου συμβόλου του ευρώ, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή διέπραξε, λόγω της καθιερώσεως, της χρήσεως και της προωθήσεως του εν λόγω συμβόλου, πταίσμα ικανό να θεμελιώσει την ευθύνη της, εφόσον δεν προσέβαλε τα δικαιώματα επί του σήματος της ISL. Ο πρώτος ισχυρισμός που προβάλλουν οι ενάγουσες πρέπει συνεπώς να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου ισχυρισμού, που αφορά παραβίαση των αρχών του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

127 Οι ενάγουσες υπενθυμίζουν ότι «κάθε ανθρώπινη συμπεριφορά που προκαλεί σε άλλον ζημία συνεπάγεται υποχρέωση του υπαιτίου προς επανόρθωση της ζημίας». Ανεξάρτητα όμως από την προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος που διαπιστώθηκε στο πλαίσιο του πρώτου ισχυρισμού, η Επιτροπή ενήργησε κατά τρόπο ζημιογόνο, αμελή και, συνεπώς, παράνομο και, ειδικότερα, παρέβη κατάφωρα «υπέρτερους» κανόνες δικαίου.

128 Όσον αφορά, πρώτον, τον σεβασμό των κεκτημένων δικαιωμάτων, οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι το δικαίωμα της κυριότητας και, ευρύτερα, τα θεμελιώδη δικαιώματα διασφαλίζονται και αποτελούν τμήμα της κοινοτικής έννομης τάξεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1979, 44/79, Hauer, Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 749, σκέψη 17, και προπαρατεθείσα απόφαση Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 73). Συναφώς, τα δικαιώματα επί του σήματος συνιστούν ουσιώδη δικαιώματα, ο σεβασμός των οποίων θα έπρεπε να διασφαλίζεται εντός της Κοινότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, το πνεύμα της πρώτης οδηγίας περί σημάτων και την προπαρατεθείσα απόφαση HAG GF).

129 Η Επιτροπή όμως δεν προέβη σε έρευνα περί της υπάρξεως προγενεστέρου σήματος, προκειμένου να εκτιμήσει τον κίνδυνο ένα άλλο πρόσωπο να έχει αποκτήσει αποκλειστικά δικαιώματα σε παρόμοιο σήμα, επιδεικνύοντας έτσι εξαιρετικά σοβαρή αμέλεια. Εξάλλου, αν η Επιτροπή είχε προβεί σε κανονική έρευνα, θα είχε λάβει γνώση του εικονιστικού σημείου της ISL, όπως τούτο αποδεικνύεται από τα αποτελέσματα των ερευνών περί της υπάρξεως προγενεστέρου σήματος, που πραγματοποιήθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο με τη χρησιμοποίηση του συστήματος Marquesa.

130 Οι ενάγουσες αναφέρονται επίσης στις νομικές γνωμοδοτήσεις που διατύπωσαν κατόπιν αιτήσεώς της ο A. Braun, δικηγόρος, και οι καθηγητές C. Gielen και W. Tilmann, ειδικευμένοι στο δίκαιο των σημάτων, οι οποίες επιβεβαιώνουν την ανάγκη πραγματοποιήσεως έρευνας για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος και την έλλειψη σύνεσης που επέδειξε η Επιτροπή μη ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο.

131 Όσον αφορά, δεύτερον, την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, οι ενάγουσες υπενθυμίζουν ότι, λόγω της εκ μέρους του Συμβουλίου θεσπίσεως της πρώτης οδηγίας περί σημάτων και της εκ μέρους της Επιτροπής λήψεως πολλών αποφάσεων με τις οποίες αναγνωρίζεται η σημασία των δικαιωμάτων επί του σήματος, είχαν «βάσιμες προσδοκίες», κατά την έννοια της νομολογίας, όσον αφορά τον σεβασμό και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους επί του σήματος. Έτσι, παραλείποντας να λάβει υπόψη τα δικαιώματα των εναγουσών κατά την έναρξη εφαρμογής του ευρώ, μολονότι η ύπαρξη και η διαφύλαξη των δικαιωμάτων επί του σήματος εντός της Κοινότητας δεν εξαρτώνται από καμία εξουσία

εκτιμήσεως της Επιτροπής, η Επιτροπή παραβίασε τη θεμελιώδη αρχή του σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 26, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1997, T-267/94, Oleifici Italiani κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1239, σκέψη 32, και Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 68).

132 Όσον αφορά, τρίτον, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι ενάγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή, καθιερώνοντας, θέτοντας σε ισχύ και προωθώντας το επίσημο σύμβολο του ευρώ, τήρησε έναντι αυτών συμπεριφορά ενέχουσα διακρίσεις, δεδομένου ότι δεν προσεβλήθη το δικαίωμα άλλου δικαιούχου σήματος.

133 Όσον αφορά, τέταρτον, την αρχή της αναλογικότητας, οι ενάγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή επεδίωκε προφανώς νόμιμους σκοπούς, αλλ' ότι τα μέσα που χρησιμοποίησε για την επίτευξη των σκοπών αυτών υπερέβαιναν αυτό που ήταν αναγκαίο για την επίτευξή τους. Η τήρηση της αρχής αυτής επέβαλλε την επίτευξη των σκοπών αυτών χωρίς να καταστούν κενά περιεχομένου τα δικαιώματα των εναγουσών.

134 Η Επιτροπή απαντά στο επιχείρημα των εναγουσών ότι επέδειξε αμελή συμπεριφορά μη προβαίνοντας σε έρευνα για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος, υποστηρίζοντας ότι τα αποσπάσματα των τριών νομικών γνωμοδοτήσεων που επικαλέστηκαν οι ενάγουσες δεν ενισχύουν την άποψη που υποστηρίζουν, ήτοι το ότι είχε εκ του νόμου υποχρέωση, έναντι του συνόλου των δικαιούχων σημάτων, να προβεί σε έρευνα περί της υπάρξεως προγενεστέρου σήματος. Από τις τρεις αυτές νομικές γνωμοδοτήσεις προκύπτει ότι μια εμπορική επιχείρηση που επιθυμεί να υιοθετήσει ένα νέο σήμα προβαίνει κανονικά σε έρευνα για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος. Μολονότι όμως η γενική αυτή θέση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι το επίσημο σύμβολο του ευρώ είναι πολύ όμοιο με το παλαιό έμβλημά της το οποίο της ανήκε σύμφωνα με τη Σύμβαση των Παρισίων περί συστάσεως ενώσεως για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της 20ής Μαρτίου 1883, και το οποίο χρησιμοποιούσε ευρέως, δεν ήταν αναγκαίο να πραγματοποιήσει νέες έρευνες. Εν πάση περιπτώσει, το κοινό συμπέρασμα των τριών νομικών γνωμοδοτήσεων είναι αλυσιτελές, στον βαθμό που η Επιτροπή δεν είχε την πρόθεση να υιοθετήσει ένα σήμα ή άλλη εμπορική ένδειξη.

135 Περαιτέρω, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι μια έννομη υποχρέωση αναζητήσεως προγενεστέρου σήματος είναι ασύμβατη προς το σύστημα της προστασίας των σημείων, σημάτων και εμπορικών ενδείξεων, καθόσον υφίσταται ήδη το μέσον άμυνας κατά της παράνομης χρήσεως σήματος (αγωγή λόγω προσβολής των δικαιωμάτων επί του σήματος). Το γεγονός ότι δεν πραγματοποιήθηκαν έρευνες για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος δεν αποτελεί, αυτό καθεαυτό, επαρκή λόγο για προσφυγή στη δικαιοσύνη.

136 Η Επιτροπή υποστηρίζει, όσον αφορά την αιτίαση που αφορά το ότι δεν ελήφθησαν υπόψη τα κεκτημένα δικαιώματα, ότι τα δικαιώματα που προβάλλουν οι ενάγουσες είναι απλώς τα δικαιώματα επί του σήματος που αφορούν το εικονιστικό σημείο της ISL. Η Επιτροπή όμως απέδειξε προηγουμένως ότι δεν προσεβλήθησαν τα δικαιώματα που αντλούνται από το σήμα αυτό.

137 Όσον αφορά το επιχείρημα περί παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, τούτο είναι απατηλό, το δε επιχείρημα που αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας είναι υπερβολικά ασαφές.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

138 Όσον αφορά το δικαίωμα κυριότητας, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το δικαίωμα αυτό διασφαλίζεται στην κοινοτική έννομη τάξη σύμφωνα με τις αντιλήψεις που είναι κοινές στα συντάγματα των κρατών μελών και οι οποίες αντικατοπτρίζονται επίσης στο πρόσθετο πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (προπαρατεθείσα απόφαση Hauer, σκέψη 17).

139 Ωστόσο, εν προκειμένω, το δικαίωμα κυριότητας που επικαλούνται οι ενάγουσες είναι αυτό το οποίο η ISL κατέχει επί του σήματός της, λόγω της καταχωρίσεως του εικονιστικού σημείου της σε διάφορα κράτη μέλη. Πρόκειται για ένα άυλο δικαίωμα

κυριότητας, το οποίο συνίσταται στο αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως του σήματος αυτού και το οποίο μπορεί να αντιταχθεί σε άπαντες αλλά κατά περιορισμένο τρόπο. Οι περιορισμοί που είναι εγγενείς στον σχετικό χαρακτήρα του εν λόγω δικαιώματος κυριότητας προκύπτουν, πρώτον, από τον κανόνα της ειδικότητας, βάσει του οποίου το παρεχόμενο δικαίωμα περιορίζεται στα προσδιοριζόμενα προϊόντα και υπηρεσίες και, δεύτερον, από τον εθνικό χαρακτήρα της καταχωρίσεως, καθόσον η παρεχόμενη προστασία περιορίζεται στο έδαφος του κράτους στο οποίο έχει καταχωριστεί το σήμα.

140 Επομένως, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να διακριθεί από εκείνο που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων του σήματος της ISL.

141 Διαπιστώθηκε όμως προηγουμένως ότι η Επιτροπή δεν έκανε χρήση στις συναλλαγές του επισήμου συμβόλου του ευρώ και ότι οι ενάγουσες δεν απέδειξαν, εν πάση περιπτώσει, την απώλεια της ουσιώδους λειτουργίας του σήματος της ISL. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμα κυριότητας που η ISL κατέχει αποκλειστικά επί του εικονιστικού σημείου της ούτε, κατά μείζονα λόγο, ότι παραβίασε τις αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας.

142 Επιπλέον, όσον αφορά τον ισχυρισμό των εναγουσών ότι η Επιτροπή παρέλειψε να προβεί σε έρευνα για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος προκειμένου να καθορίσει αν μια επιχείρηση κατείχε ήδη αποκλειστικό δικαίωμα επί όμοιου σημείου, πρέπει εκ νέου να υπενθυμιστεί ότι η Επιτροπή δεν έκανε χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ ως σήματος.

143 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, οι παραλείψεις των κοινοτικών οργάνων μπορούν να θεμελιώσουν την ευθύνη της Κοινότητας μόνο στον βαθμό που τα όργανα παρέβησαν νόμιμη υποχρέωση προς ενέργεια η οποία προκύπτει από κοινοτική διάταξη (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Σεπτεμβρίου 1994, C-146/91, ΚΥΔΕΠ κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4199, σκέψη 58, και διάταξη του Πρωτοδικείου της 26ης Ιουνίου 2000, T-12/98 και T-13/98, Argon κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2473, σκέψη 18). Οι ενάγουσες όμως δεν

ανέφεραν, με τα δικόγραφά τους, βάσει ποιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε έρευνα για την ύπαρξη προηγουμένης καταχωρίσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ ή ενός παρόμοιου σημείου ως σήματος.

144 Οι νομικές γνωμοδοτήσεις των τριών ειδικευμένων στο δίκαιο των σημάτων νομικών που προσκόμισαν οι ενάγουσες δεν προσδιορίζουν ούτε αυτές κάποιες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου από τις οποίες θα μπορούσε να προκύπτει μια τέτοια υποχρέωση της Επιτροπής.

145 Όσον αφορά εξάλλου τις νομικές αυτές γνωμοδοτήσεις, πρέπει γενικότερα να τονιστεί ότι δεν μπορούν να αναιρέσουν τις εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν προηγουμένως όσον αφορά τη φερόμενη προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος της ISL. Συγκεκριμένα, οι γνωμοδοτήσεις αυτές στηρίζονται στην εσφαλμένη εν προκειμένω παραδοχή ότι η Επιτροπή έκανε χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ ως σήματος για εμπορικούς σκοπούς.

146 Όσον αφορά την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, πρέπει να υπομνηστεί ότι έχει το δικαίωμα να ζητεί την προστασία της κάθε ιδιώτης που τελεί σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι η κοινοτική διοίκηση του δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες. Αντιθέτως, ουδείς μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αν η διοίκηση δεν του έχει δώσει συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις (προπαρατεθείσα απόφαση Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 68).

147 Οι ενάγουσες φρονούν συναφώς ότι το γεγονός ότι το Συμβούλιο θέσπισε την πρώτη οδηγία περί σημάτων και η Επιτροπή έλαβε διάφορες αποφάσεις αναγνωρίζουσες τη σημασία των δικαιωμάτων επί των σημάτων τους δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες.

148 Ωστόσο, πέραν του γεγονότος ότι η καθιέρωση του επισήμου συμβόλου του ευρώ εκ μέρους της Επιτροπής δεν προσέβαλε τα δικαιώματα επί του σήματος της ISL, επιβάλλεται, εν πάση περιπτώσει, η διαπίστωση ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ μιας γενικόλογης δηλώσεως της Επιτροπής, η οποία δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες, και της συγκεκριμένης διαβεβαιώσεως που μπορεί να δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες (βλ., απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, Τ-571/93, Lefebvre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2379, σκέψη 74).

149 Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει επίσης να απορριφθεί, καθώς και ο υπό κρίση ισχυρισμός στο σύνολό του.

Επί του τρίτου ισχυρισμού, που αφορά απαλλοτρίωση

150 Οι ενάγουσες υπενθυμίζουν ότι το θεμελιώδες δικαίωμα της ιδιοκτησίας συνεπάγεται το δικαίωμα να αποκλείεται η στέρησή της, όπως τούτο καθιερώνεται στο άρθρο 1 του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, την οποία τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να τηρούν (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1970, 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 581, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. Capotorti στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η παρατεθείσα απόφαση Hauer, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 764, και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf, Συλλογή 1989, σ. 2609, 2622, σημείο 22). Τα μέτρα που έλαβε η Επιτροπή εν προκειμένω μπορούν να εξομοιωθούν με παράνομη απαλλοτρίωση του περιουσιακού στοιχείου των εναγουσών, καθόσον από τα μέτρα αυτά προκύπτει η απώλεια του διακριτικού χαρακτήρα και της αξίας του εικονονιστικού σημείου της ISL. Η Επιτροπή θα μπορούσε να αποφύγει την πρόκληση ζημίας στις ενάγουσες και, αν δεν διέθεταν μέσα έννομης προστασίας για την προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν θα ελάμβαναν καμία αποζημίωση για την απώλεια του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της εμπορικής φήμης του. Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν μπορεί να προβάλει καμία δικαιολογία για τη δράση της και, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η δράση αυτή είναι δικαιολογημένη ή νόμιμη, είναι, εν πάση περιπτώσει, υποχρεωμένη να επανορθώσει τη ζημία που προκλήθηκε στις ενάγουσες (βλ., συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Slynn στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Δεκεμβρίου 1984, 59/83, Biovilac κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1984, σ. 4057, 4082).

151 Η Επιτροπή απαντά ότι οι εφαρμοστέες νομοθεσίες δεν περιέχουν καμία διάταξη βάσει της οποίας να μπορεί να υποστηριχθεί ότι η «διάλυση» ενός σήματος μπορεί να εξομοιωθεί με απαλλοτρίωση.

152 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει απλώς ότι ο ισχυρισμός που αντλείται από απαλλοτρίωση δεν μπορεί να διακριθεί από τον ισχυρισμό που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων επί του σήματος ή από το επιχείρημα που αντλείται από προσβολή των κεκτημένων δικαιωμάτων εφόσον, στις αιτιάσεις αυτές, πρόκειται, κατά πανομοιότυπο τρόπο, για το άυλο δικαίωμα που η ISL κατέχει, αποκλειστικά, επί του επίμαχου εικονονιστικού σημείου.

153 Επομένως, οι εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν προηγουμένως και βάσει των οποίων θεωρήθηκε ότι η Επιτροπή δεν προσέβαλε τα δικαιώματα που κατέχει η ISL επί του σήματός της ισχύουν στο πλαίσιο του υπό κρίση ισχυρισμού και, συνεπώς, ο ισχυρισμός αυτός πρέπει επίσης να απορριφθεί.

154 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι ενάγουσες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή διέπραξε πταίσμα ικανό να θεμελιώσει την ευθύνη της.

Επί της ευθύνης άνευ πταίσματος

Επιχειρήματα των διαδίκων

155 Οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι η ευθύνη, κατά την έννοια του άρθρου 288 ΕΚ, μπορεί να στοιχειοθετηθεί μολονότι η συμπεριφορά του οικείου κοινοτικού οργάνου δεν είναι παράνομη, εφόσον η συμπεριφορά αυτή επηρεάζει κατά τρόπο δυσανάλογο

ορισμένους ιδιώτες, είναι αντίθετη προς την αρχή της επιείκειας και συνιστά παραβίαση της ισότητας έναντι των δημοσίων βαρών.

156 Έτσι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 28ης Απριλίου 1998, T-184/95, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-667), το Συμβούλιο αναγνώρισε ότι μπορεί να στοιχειοθετηθεί ευθύνη της Κοινότητας για νόμιμες πράξεις και το Πρωτοδικείο εξάρτησε τη θεμελίωση της ευθύνης αυτής από το γεγονός ότι η προβαλλόμενη ζημία είναι γεγεννημένη και ενεστώσα, θίγει μια ειδική κατηγορία επιχειρηματιών κατά τρόπο δυσανάλογο σε σχέση με τους λοιπούς επιχειρηματίες (ειδική ζημία) και υπερβαίνει τα όρια των οικονομικών κινδύνων που είναι σύμφυτοι με τις δραστηριότητες του οικείου τομέα (ασυνήθης ζημία), ενώ η κανονιστική πράξη στην οποία οφείλεται η προβαλλόμενη ζημία δεν δικαιολογείται από γενικό οικονομικό συμφέρον (βλ. σκέψη 80 της αποφάσεως αυτής).

157 Ενώ όμως τα στοιχεία αυτά δεν συνέτρεχαν στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Biovilac κατά ΕΟΚ, Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής και Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, οι ενάγουσες φρονούν ότι τα στοιχεία αυτά συντρέχουν στην υπό κρίση υπόθεση. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την ύπαρξη ειδικής ζημίας, οι ενάγουσες ισχυρίζονται ότι η καθιέρωση και η χρησιμοποίηση του συμβόλου του ευρώ προκάλεσαν ζημία μόνο σε αυτές, θίγοντάς τες κατά τρόπο δυσανάλογο. Όσον αφορά την ύπαρξη ασυνήθους ζημίας, ο κίνδυνος της εκ μέρους δημοσίου οργανισμού προσβολής των δικαιωμάτων που κατέχει ο δικαιούχος σήματος, λόγω της καθιερώσεως εκ μέρους του οργανισμού αυτού σημείου συνδεομένου με το εμπόριο, δεν είναι σύμφυτος με το σύνολο των σημάτων και δεν θα μπορούσε να προβλεφθεί, ενώ η προκληθείσα ζημία θα μπορούσε να αποφευχθεί. Τέλος, μολονότι ο επιδιωκόμενος από την Επιτροπή σκοπός θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από το γενικό οικονομικό συμφέρον, τις ζημίες της ενάγουσας δεν προκάλεσε ο επιδιωκόμενος σκοπός, αλλά τα απερίσκεπτα και αδικαιολόγητα από την άποψη του γενικού συμφέροντος μέσα τα οποία χρησιμοποίησε η Επιτροπή για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

158 Οι ενάγουσες συμπεραίνουν από αυτό ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής δεν συνιστά πταίσμα ικανό να θεμελιώσει την ευθύνη της, η Επιτροπή εξακολουθεί να είναι υποχρεωμένη να τις αποζημιώσει.

159 Η Επιτροπή απαντά ότι, όπως δέχονται άλλωστε και οι ενάγουσες, τα κοινοτικά δικαιοδοτικά όργανα δεν έχουν ακόμη εφαρμόσει την αρχή ότι η ευθύνη της Κοινότητας μπορεί να θεμελιωθεί λόγω νόμιμης πράξεως. Επιπλέον, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι η θεμελίωση της ευθύνης αυτής προϋποθέτει, εν πάση περιπτώσει, την απόδειξη του υποστατού της προβαλλομένης ζημίας και την ύπαρξη ασυνήθους και ειδικής ζημίας (προπαρατεθείσα απόφαση Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 59). Οι ενάγουσες όμως δεν απέδειξαν τα στοιχεία αυτά εν προκειμένω.

160 Εξάλλου, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι από την προπαρατεθείσα απόφαση Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής προκύπτει σαφώς ότι ουδεμία ευθύνη θεμελιώνεται αν το μέτρο που προκάλεσε την προβαλλόμενη ζημία δικαιολογείται από γενικό οικονομικό συμφέρον, όπως τούτο συμβαίνει εν προκειμένω. Μολονότι όμως οι ενάγουσες επιχειρούν να διακρίνουν τον σκοπό που επεδίωκε η Επιτροπή με τη θέσπιση του επισήμου συμβόλου του ευρώ και ο οποίος δικαιολογείται, κατ' αυτές, από γενικό οικονομικό συμφέρον από τα μέσα που η Επιτροπή χρησιμοποίησε για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ήτοι ότι δεν πραγματοποιήθηκε έρευνα για την ύπαρξη προγενεστέρου σήματος, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι δεν όφειλε να προβεί στην έρευνα αυτή και ότι το γεγονός αυτό και μόνο δεν μπορεί να θεμελιώσει την ευθύνη της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

161 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, στην περίπτωση που θα αναγνωριζόταν στο κοινοτικό δίκαιο η αρχή της άνευ πταίσματος ευθύνης, η ευθύνη αυτή θα προϋπέθετε, εν πάση περιπτώσει, ότι πληρούνται σωρευτικώς τρεις προϋποθέσεις, ήτοι το υποστατό της προβαλλομένης ζημίας, η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της εν λόγω ζημίας και της πράξεως που προσάπτεται στα όργανα της Κοινότητας, καθώς και ο ασυνήθης και ειδικός χαρακτήρας της ζημίας αυτής (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2000, C-237/98 P, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-4549, σκέψεις 17 έως 19, και του Πρωτοδικείου της 6ης Σεπτεμβρίου 2001, Τ-196/99, Area Cova κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-3597, σκέψη 171).

162 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί της υπάρξεως πραγματικής και βεβαίας ζημίας, εναπόκειται στον ενάγοντα να προσκομίσει στον κοινοτικό δικαστή τα αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη. Συναφώς, η ύπαρξη πραγματικής και βεβαίας ζημίας δεν μπορεί να εξετάζεται κατά τρόπο αφηρημένο από τον κοινοτικό δικαστή, αλλά πρέπει να εκτιμάται με βάσει τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που χαρακτηρίζουν κάθε περίπτωση που υποβάλλεται στην κρίση του (προπαρατεθείσα απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-237/98 P, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψεις 23 και 25).

163 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι γίνεται δεκτή η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου κατά την έννοια του άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ οσάκις υφίσταται άμεσος σύνδεσμος αιτίας προς αποτέλεσμα μεταξύ της πράξεως που προσάπτεται στο οικείο όργανο και της προβαλλομένης ζημίας, σύνδεσμος των οποίο πρέπει να αποδείξει ο ενάγων. Η Κοινότητα δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη παρά μόνο για τη ζημία που απορρέει κατά τρόπο αρκούντως άμεσο από τη συμπεριφορά του οικείου οργάνου (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση TEAM κατά Επιτροπής, σκέψη 68, και την παρατιθέμενη εκεί νομολογία).

164 Διαπιστώθηκε προηγουμένως όμως ότι οι ενάγουσες δεν προσκόμισαν, στο παρόν πλαίσιο, αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει ότι η ISL στερήθηκε πράγματι, de facto, τη χρήση του σήματός της λόγω των ενεργειών της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, οι ενάγουσες δεν απέδειξαν ότι το επίσημο σύμβολο του ευρώ, που προορίζεται να προσδιορίζει το ενιαίο νόμισμα, χρησιμοποιήθηκε ως σήμα στις συναλλαγές και, εν πάση περιπτώσει, προκάλεσε κίνδυνο συγχύσεως στο πνεύμα του ενδιαφερομένου κοινού ο οποίος προξένησε την απώλεια της ουσιώδους λειτουργίας του σήματος της ISL.

165 Επιπλέον, ως προς το γεγονός ότι τρίτοι επέθεσαν το επίσημο σύμβολο του ευρώ σε διάφορα προϊόντα, πρέπει να τονιστεί ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το εν λόγω σύμβολο επιτέθηκε σε προϊόντα που υπάγονται στις κλάσεις 16 και 36 για να δοθεί η δυνατότητα στο κοινό να προσδιορίσει την εμπορική προέλευσή τους, η χρήση αυτή

δεν μπορεί, σε επαρκή βαθμό, να καταλογιστεί ευθέως στην Επιτροπή. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε προηγουμένως ότι, μολονότι η Επιτροπή παρακίνησε τους τρίτους να κάνουν χρήση του επισήμου συμβόλου του ευρώ, η παρέμβασή της αποσκοπούσε στην προώθηση της διαδόσεως του επισήμου συμβόλου του ευρώ ως τρόπου προσδιορισμού του ενιαίου νομίσματος και όχι ως σημείου προοριζομένου να διακρίνει ειδικά προϊόντα ή υπηρεσίες.

166 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το αίτημα των εναγουσών που στηρίζεται στην άνευ πταίσματος ευθύνη της Κοινότητας, καθόσον οι ενάγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη πραγματικής και βεβαίας ζημίας που μπορεί να καταλογιστεί στην Επιτροπή.

167 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθεί η αγωγή στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

168 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι οι ενάγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Καταδικάζει τις ενάγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Cooke García-Valdecasas Lindh

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Απριλίου 2003.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

R. García-Valdecasas